

Par Rīgas Svētā Pētera baznīcas nākotni

Publicēts: 18.03.2021.

Svētā Pētera baznīcai ir jāpieder baznīcai. Tas ir normāli, loģiski un atbildīgi pret kopējo labumu. Ja Likumdevējs nevēlas turpināt iepriekšējā Saeimā lemto un atjaunot īpašumtiesības Latvijas evaņģēliski luteriskās baznīcas Vācu Svētā Pētera draudzei, tad īpašuma tiesības jānodibina LELB, bet Svētā Pētera baznīcas pārvaldi jāisteno kopīgam nodibinājumam ar LELB, Vācu Svētā Pētera draudzes, Rīgas pilsētas pašvaldības, kā arī ar LELB Pasaulē un Latvijas Romas katoļu baznīcas līdzdalību.

Svētā Pētera baznīca ir unikāls dievnams Latvijas sakrālajā mantojumā. Mūsdienās apbrīnotā Ziemeļeiropas augstās gotikas ķieģeļu arhitektūras pērle uzcelta 1409. gadā un ir franču katedrāļu arhitektūras iedvesmota, un ir tā dēvētā “franču kora” tipa celtnes izplatības tālākais piemērs Eiropas ziemeļos. Livonijas luteriskās Reformācijas centrs un Latvijas evaņģēliski luteriskās baznīcas vācu draudžu bīskapa sēdekļis līdz Latvijas vācu tautības pilsoņu repatriācijai. Unikāla arī tādēļ, ka joprojām nav novērstas okupācijas sekas, proti, attiecībā uz Svētā Pētera baznīcu nav izpildīts Latvijas Republikas Augstākās padomes Lēmumā “Par Latvijas Republikas likuma “Par īpašumu atdošanu reliģiskajām organizācijām spēkā stāšanās kārtību” noteiktais, ka Svētā Pētera baznīcas statuss jānosaka ar īpašu likumu.

2020. gada laikā kļuva zināms, ka Vācijas Federatīvās Republikas Bundestāgs ir lēmis par līdzfinansējuma iespēju 50% apmērā no VFR budžeta Rīgas Svētā Pētera baznīcas visaptverošai restaurācijai. Programmu īstenot ir uzticēts VFR Ārlietu ministrijai, bet Latvijas Likumdevējam ir jāpieņem [Rīgas Svētā Pētera baznīcas likums](#), lai beidzot būtu skaidrs baznīcas īpašuma statuss un

pārvaldības risinājums. Viedokļu un interešu dažādība ir tāda, ka rada nevajadzīgu risku Svētā Pētera baznīcas restaurācijas procesam un Vācijas partneru līdzdalībai. Taču restaurācija ir neatliekama: ugunsdrošības sistēma nedarbojas, torņa lifts ir avārijas stāvoklī, ap baznīcu nav ūdens novades sistēmas, laika zobs ir radījis nozīmīgus bojājumus logu ailām un citām konstrukcijas detaļām.

Īpašuma tiesību restitūcija LELB Vācu Svētā Pētera draudzei

Kā jau raksta iesākumā norādīju, uzskatu, ka Likumdevējam ir jāturpina 12.Saeimas likumprojekta [Nr.856/Lp12](#) virzība, un to pieņemot trešajā lasījumā, jāatjauno LELB Vācu Svētā Pētera draudzei īpašuma tiesības uz Svētā Pētera baznīcu. Vācu Svētā Pētera draudze ir izstrādājusi vīziju par plašas dievnamam piemērotas kultūras funkcijas (vāciski – Kulturkirche) īstenošanu. Tā ietver ērģeļu izbūvi, vācbaltiešu mantojuma ekspozīcijas izveidi, koncertu norisi, pieejamību Rīgas pašvaldības māksliniecišķiem kolektīviem, atvērību rīdiniem un pilsētas viesiem.

Kad Rīgas domes (RD) “pārmaiņu koalīcija” uzsāka darbu, es sagaidīju, ka Vācu Svētā Pētera draudzes vīzija uzrunās jauno Rīgas pašvaldības vadību un gūs tās atbalstu. Tā vietā pēc vairākām viedokļu dažādības un Valsts kontroles konstatēto iepriekšējās RD vadības kļūdu neatzišanas piesātinātām sēdēm, secināju, ka mans pienākums ir sniegt kādu jēgpilnu kompromisa priekšlikumu. Tādu, kurš būtu brīvs no dievnama sekularizācijas idejām, kam ir tik bēdīga vēsture Latvijā PSRS okupācijas laikos.

(Par RD partiju viedokļiem pirms RD ārkārtas vēlēšanām [LR3 “Klasika” raidījumā](#) 22.08.2020. no 20:20 m/s.)

Priekšlikums kompromisam izriet no Rīgas Doma pieredzes

Kāds ir manis piedāvātais risinājums? Lai tas būtu labāk saprotams, jāsāk ar atkāpi nesenā vēsturē. 2005. gadā Latvijas Republikas Saeima pieņēma [Doma baznīcas un klostera ansambļa likumu](#) (Doma likums). Doma likuma 9. pantā ir noteikts, ka “Latvijas Evaņģēliski luteriskajai baznīcai piederošās Doma baznīcas un klostera ansambļa daļas, tajā esošo kultūras vērtību un Doma baznīcas finanšu līdzekļu pārvaldīšanai Latvijas Evaņģēliski luteriskā baznīca izveido atsevišķu pārvaldes institūciju.” Līdzīgs risinājums ir iespējams arī Svētā Pētera baznīcas īpašumtiesību jautājumā. Tas nozīmē:

Rīgas Svētā Pētera baznīcas likumā noteikt, ka LELB ir Svētā Pētera baznīcas īpašnieks;

Rīgas Sv. Pētera baznīcas, tajā esošo kultūras vērtību un finanšu līdzekļu pārvaldīšanai LELB nodibina atsevišķu Svētā Pētera baznīcas pārvaldes institūciju, kā juridiskā forma visticamāk būtu nodibinājums (Pārvaldes institūcija); Pārvaldes institūcijas dalībnieki ir: LELB, Vācu Svētā Pētera draudze, Rīgas pašvaldība, kā arī Latvijas Evaņģēliski luteriskā Baznīca pasaulē (LELB Pasaulē) un Latvijas Romas katoļu baznīca (LRKB). LRKB līdzdalība ir nepieciešama aiz cieņas pret baznīcas konfesionālo piederību līdz reformācijai.

Risinājums nodrošinās šādus ieguvumus:

Svētā Pētera baznīcas ēkai ir īpašnieks, kura būtība un mērķi atbilst dievnama ēkas lietošanas pamatmērķim;

nodrošināta Vācu Svētā Pētera draudzes garīgās darbības prioritāte Svētā Pētera baznīcā un vācbaltiešu kultūras mantojuma ekspozīcijas izveide;

nodrošināta Rīgas pašvaldības līdzdalība baznīcas pārvaldē un baznīcas sakrālajai telpai piemērotu kultūras pasākumu norise;

nodrošināta ekumeniskā darbība – Svētā Pētera baznīcā var notikt LELB Pasaulē un LRKB dievkalpojumi.

LELB ir apliecinājusi, ka spēj, piesaistot līdzfinansējumu no ārējiem avotiem, uzturēt un restaurēt lielāko Viduslaiku katedrāli Baltijas valstīs – Rīgas Domu. Nodrošināt Rīgas Doma kultūras darbību, ietverot gan klasiskās sakrālās mūzikas koncertus, gan mūsdienīgus kultūras pasākumus, tajā skaitā bērniem un skolēniem. Rīgas Domā ir notikusi arī Latvijas Romas katoļu baznīcas [arhibīskapa metropolīta Zbigneva Stankeviča](#) un [bīskapa Andra Kravaļa konsekrācija](#). Latvijas evaņģēliski luteriskās baznīcas ekumeniskā atvērība ir unikāla Eiropas un pat pasaules mērogā. Svarīgi to neaizmirst ne Rīgā, ne Romā.

Šis risinājums ietvertu demokrātiskā valstī nepieciešamo tiesisko paļāvību, nepieciešamo lēmumu pēctecību no 12. Saeimā lemtā,

respektētu Valsts prezidenta redzējumu par nodibinājumu, un nodrošinātu iespēju arī Rīgas pašvaldībai piedalīties Svētā Pētera baznīcas pārvaldē. Taču būtiskākais – nodrošinātu dabisku un normālu lietu kārtību, proti, kultūras piemineklim, kas ir celts noteiktam mērķim, ir jāpieder īpašniekam, kurš darbojas attiecīgā mērķa labā. Respektīvi, ja kultūras piemineklis ir baznīca, tad tai ir jāpieder baznīcai vai baznīcas draudzei. Tādēļ, ka baznīca ir celta kristīgai reliģiskai darbībai, un baznīca ir organizācija, kura gadu simtiem veic kristīgi reliģisko kalpošanu. Dievnamam piemērota kultūras darbība to papildina, atklādama kristīgā kultūras mantojuma bagātību mūzikā, mākslā, arhitektūrā un zinātnē.

Ko nevajag nodarīt Svētā Pētera baznīcai

Svētā Pētera baznīcu noteikti nevajag padarīt par Rīgas pašvaldības īpašumu. 2020. gadā Valsts kontrole izpētīja, ka Rīgas pašvaldība – Svētā Pētera baznīcas valdītājs – nav rīkojusies kā krietns un rūpīgs saimnieks. Ieņēmumu no baznīcas kultūras darbības 1 450 478 eiro apmērā izlietojums nav izsekojams. Tie nav izlietoti [Likuma “Par kultūras pieminekļu aizsardzību” 25. pantā](#) noteiktajam mērķim – “kultūras pieminekļu izpētei, konservācijai, remontam un restaurācijai.” Jāsaprot, ka pašvaldības politiku vistiešāk ietekmē tas, kādi ir katras Rīgas domes un tās iestāžu darbinieku saimnieciskie tikumi, ideoloģiskās ievirzes un vērtību izpratne. Var būt situācija, ka ideoloģiskās ievirzes un vērtību izpratne ir vai nu vienaldzīga pret dievnama kristīgi sakrālo būtību un mērķi, vai pat tam naidīga.

Nodibinājums ar Rīgas pašvaldības līdzdalību var darboties kā Svētā Pētera baznīcas Pārvaldes institūcija, bet noteikti ne kā baznīcas īpašnieks. No vienas puses jau pieminētās pašvaldības politiskās un izpildvaras vērtību un tikumu akcentu mainīguma dēļ, no otras puses tādēļ, ka Latvijā nav labas pieredzes ar kopīpašuma juridiskās konstrukcijas ilgtspēju praksē. Ziemeļeiropā unikālu viduslaiku dievnamu ar kopīpašuma riskiem labāk neapgrūtināt.

Būtiski fakti no Svētā Pētera baznīcas īpašuma tiesību vēstures

Ik pa laikam iznāk dzirdēt tamlīdzīgus apgalvojumus, ka “Svētā Pētera baznīca vienmēr bijusi tāda kā pilsētas baznīca”, ka LELB Vācu Svētā Pētera draudze ir saņēmusi kompensāciju pirms vai pēc Latvijas vācu tautības pilsoņu repatriācijas. Abi apgalvojumi neatbilst patiesībai.

Latvijas Nacionālajā arhīvā “Rīgas – Valmieras zemesgrāmatu nodaļas” dokumenti sniedz izziņu, ka 1888. gadā uz tā paša gada Rīgas rātes 29. aprīļa un 2. maija protokolu pamata īpašuma tiesības uz Svētā Pētera baznīcas gruntsgabalu un Svētā Pētera baznīcu ir apstiprinātas Svētā Pētera baznīcai. Rīgas pilsēta 19. gs. beigās atdalīja baznīcas funkcijas no pilsētas funkcijām. Baznīcu draudzes kļuva patstāvīgas un Rīgas Svētā Pētera baznīca vairs nebija tā sauktā “rātes baznīca” vai “pilsētas baznīca”.

Latvijas Nacionālais arhīvs

LATVIJAS VALSTS VĒSTURES ARHĪVS
Reģistrācija Nr. 9000476367, Skaķu iela 16, Rīga, LV-1048,
tālrunis: 67631118, fakss: 67632006, e-pasts: vesturas.arhivs@arhivi.gov.lv, www.arhivi.gov.lv

ARHĪVA IZZIŅA

Rīgā

Latvijas evaņģēliski
luteriskajai Baznīcai
M. Pils ielā 4
Rīgā, LV-1050

15.06.2017. Nr. LVVA-6.2.1./5/9120
Uz 16.05.2017. Nr. VV/321

Par nekustama īpašuma piederību

Arhīva fonda «Rīgas-Valmieras zemesgrāmatu nodāja» dokumentos – Rīgas pilsētas I hipotēku iecirkņa zemesgrāmatu 1014. nodalījumā ierakstīts nekustams īpašums – Svētā Pētera baznīcas gruntsgabals un Svētā Pētera baznīca (vēlāk šī nekustamā īpašuma nosaukums – «Svētā Pētera baznīca»), kas atrodas Rīgas pilsētā, 1. grupā, Nr. 55, Pēterbaznīcas laukumā bez Nr.

Platība – 730 kvadrātmetri.
Uz Rīgas rītes 1888. gada 29. aprīļa un 1888. gada 2. maija protokolu pamata īpašuma tiesības apstiprinātas Svētā Pētera baznīcai.

1888. gada 7. maija ieraksts.
Vēlāk izdarītu īpašuma tiesības apstiprināšanu ierakstu zemesgrāmatā nav.
Pamatojums: 1615. fonds, 1. apraksts, 685. lieta, 79., 80. lpp.,
14. lieta, 905. lpp.

Directors

N. Rīžovs

Romanovska 28 81 78 48
Dzintra.Romanovska@arhivi.gov.lv

Latvijas Republikas laikā 1928. gadā, pamatojoties uz tā gada 26. janvārī pieņemto LELB Satversmi, vācu luterāņu draudzes, arī Svētā Pētera draudze Rīgā bija LELB sastāvā. Latvijas Valsts Vēstures arhīvā atrodami dokumenti sniedz ziņas, ka Rīgas Svētā Pētera draudze ir dibināta 1522. gadā (uzreiz pēc Reformācijas), un draudzei ir viens dievnams Rīgas Svētā Pētera baznīca. Sakarā ar vācbaltiešu izceļošanu no Latvijas uz Vāciju Svētā Pētera baznīcu pārņēma LELB Virsvalde, pamatojoties uz LELB Satversmi, 1934. gada Likumu par evaņģēlisko luterisko baznīcu un Līgumu starp Latviju un Vāciju "Par vācu tautības Latvijas pilsoņu pārvietošanu un Vāciju." Saskaņā ar šo Līgumu Vācu Svētā Pētera draudze par savu īpašumu Rīgas Svētā Pētera baznīcu nekādu kompensāciju nesaņēma. (Būtiski ņemt vērā, ka no arhīva dokumentu izpētes izriet, ka nosaukumi "Rīgas Svētā Pētera draudze", "Svētā Pētera draudze" un "Svētā Pētera baznīca" ir lietojami kā sinonīmi. Tie apzīmē vienu un to pašu juridisko personu.)

Gara lielums, domas dižciltība un cēlsirdība

Svētā Pētera baznīcas jautājums ir zināms pārbaudījums Latvijas un Rīgas politiķu gara lielumam, spējai domāt un rīkoties dižciltīgāk un cēlsirdīgāk. Tas nozīmētu radīt apstākļus, lai Vācu Svētā Pētera draudze un tās partneri Latvijā un Vācijā var īstenot to, ko iesāka veidot jau 12. Saeimas laikā. Tā ir Svētā Pētera baznīcas vēsturiskā, konfesionālā, arhitektoniskā un kultūras potenciāla visaptveroša atjaunošana ar integrāciju Rīgas un Latvijas kultūrvidē, Eiropas un pasaules kultūras tūrisma aprīvē. Latvijas un Vācijas restaurācijas speciālistu un arhitektu sadarbībā izstrādātais Svētā Pētera baznīcas atjaunošanas un restaurācijas septiņu gadu projekts ar draudzes panākto Vācijas valdības paredzēto līdzfinansējumu var garantēt sakrālajai celtni pilnvērtīgu materiālā nodrošinājuma pamatu, tās vizuālā un tehniskā stāvokļa uzlabošanu 21. gadsimta kultūras mantojuma kvalitātē un pilnasinīgu kristīgās un kultūras misijas piepildījumu. Baznīcas sekularizācija jebkādā juridiskā konstrukcijā nozīmētu turpināt noziedzīgā Hitlera un Staļina 1939. gada 23. augusta pakta un tai sekojošās okupācijas sekas. Baznīcai ir atkal jāpieder baznīcai.

Noslēgumā izsaku pateicību katram deputātam un deputātei, kurš ar izpratni iedziļinās jautājumos, kas skar Latvijas dievnamu sakrālā mantojuma saglabāšanu. Latvijas kultūrvēsturiskie dievnami – mūsu tautas un valsts sakrālais mantojums – ir vērtība, kuras saglabāšanā jāiegulda pietiekami līdzekļi neatkarīgi no politiskās un dzīves uzskatu pārliecības. Nacionālās Kultūras mantojuma pārvaldes izpratnē ik gadus Sakrālā mantojuma atjaunošanas finansēšanas programmā ir jābūt vismaz 2 miljoniem eiro. Ceru, ka

dinamiskā interese par Svētā Pētera baznīcas jautājuma risināšanu un dievnama restaurāciju var palīdzēt sagatavot vidi nepieciešamajiem lēmumiem, lai šo finansējuma līmeni sasniegtu 2022. gada Latvijas valsts budžetā.

[Jurģis Klotiņš](#)

Rīgas domes Pilsētas Attīstības komitejas priekšsēdētāja vietnieks

NA/LRA frakcija

Rīgā, 2021. gada 18. martā

<https://www.riga.lv/lv/par-rigas-sveta-petera-baznicas-nakotni>